

Karszt- és Barlangkutatói TÁJÉKOZTATÓ

1961. május

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság

Kézirat gyanánt

Budapest
1961

Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Budapest, V., Szabadság tér 17.

Az elektronikus változatot készítette: Dr. Nyerges Miklós, 2002.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság Tájékoztatója
1961
május

Készül a MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT felkérésére, a karszt- és barlangkutatók eseményeinek rögzítése és ezeknek a tagsággal való ismertetése céljából.

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága
1236/1961 szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: BARÁTOSI JÓZSEF
Felelős kiadó: DR. HEGEDŰS GYULA
Lektorok: Dr. Dénes György és Kárpáti Radó Denise

A sokszorosítást az MTESZ sokszorosító osztálya végezte

Budapest, 1961. május hó

(Nyári táborozók, barlangkutatók és csoportvezetők figyelmébe!)

**A BARLANGKUTATÓK EDDIG ÍRATLAN TÖRVÉNYEIT KEZDJÜK EL
ÖSSZEGYŰJTENI.**

Barlangba ne menj egyedül, és mindig közöld kintmaradókkal, hogy merre készülsz kutatni.

Barlangjárás során az óvatosság a bátorságnál is fontosabb.

Barlangba csak arra alkalmas lámpával menj, és csak annyira hatolj előre, hogy lámpád még a visszatéréshez, is világítson.

Barlangkutató társaid tanácsait fogadd meg, és sohase hagyd cserben őket.

Barlangjárás közben ismeretlen szakaszon, meredek falakon mozogva mindig használd a biztosítókötelet.

(Kérjük tagtársainkat, hogy segítsenek a fent megkezdett eddig össze nem gyűjtött gyakorlati törvényeinket, tanácsaikat összegyűjteni közlés végett.

Barátosi)

- 2 -

BESZÁMOLÓ **az M.K.B.T. egri ifjúsági csoportjának 1960. évi munkájáról.**

Ifjúsági kutatócsoportunk 8 tagból áll. Valamennyien 16–18 éves gimnazista diákok vagyunk. Két és fél éve foglalkozunk rendszeresen barlangkutatással, eleinte egyesületen kívül majd 1960 januárjában beléptünk az MKBT egri csoportjába. Távlabbi tervünk a Bükk nagy időszakos forrásainak (Vöröskő, Imó, Feketelen) és a Szalajka-forrás barlangrendszerének kutatása, közelebbi célunk a Vöröskő időszakos forrás barlangrendszerének feltárása.

A Vöröskő, a Bükk-fennsík déli peremén Felsőtárkánytól északi irányban mintegy 8 km-re fekszik. A csúctól délre kb. 500 méterre található a Vöröskő időszakos karsztforrás, mely évente 1–2-szer indul meg. Ilyenkor 6-8 hétig folyik 30-60 l/sec vízhozammal. A forrás vízhozama, erősen ingadozó. A megindulást követő hetekben növekszik, majd fokozatosan elapad. A Vöröskő-forráshoz fejlett emeletes barlangrendszer tartozik. A jelenlegi kiömlési helyen kívül ismeretes még az ún. árvízi forrás, mely nagyon ritkán működik (utoljára 1955-ben), és két hajdani forrásbarlang. A barlangrendszer víznyelőit pontosan nem ismerjük hiszen a Bükkfennsík nyugati részének víznyelői valószínűleg három helyre (Vöröskő forrás, Szalajka-forrás, Imó-forrás) adják a vizüket. Az egyes víznyelők hovatarozása csak vízfestéssel lenne megállapítható, de ezt – tekintve, hogy időszakos forrásokról van szó – nagy nehézségekbe ütközik. Így a barlang feltárása gyakorlatilag csak a forrás felől lehetséges. Mivel a jelenlegi és árvízi forrás hatalmas törmelékletű alján helyezkedik el, a feltáró kutatást a fiatalabbik forrásbarlangban kezdtük meg.

A kérdéses forrásbarlang az időszakos forrás felett 60 m relatív magasságban erősen rétegzett (2–4 cm rétegvastagságú) mészkőben található. A barlang a kutatás megkezdése előtt jelentéktelen üreg volt. (Hossza 6 méter, szélessége 2 m, magassága 2–3 m). A víz, szél, fagy munkájának eredményeként a barlang mennyezetéről levált mészkődarabok nagymennyiségben borították a barlang talaját.

A munkát 1960 áprilisában kezdtük meg minden anyagi támogatás nélkül. Öt részletben átlag 6 fővel összesen 25 munkanapot dolgoztunk. Ezalatt a barlangot 43.5 m hosszúságban feltártuk. A barlang 12 méterig északnyugati, majd 18 méterig északi irányú. Innen kelet-északkeleti, északi, majd észak-északnyugati irányban folytatódik. 36 méternél balra egy 4 méteres vak ág

---

- 3 -

található. A barlang 32 m-ig erősen lejt, innen vízszintes irányú. Valószínűleg a jelenlegi kutatási végpont jelenti a szifon alját. A barlang kitöltése riss-würmi vörös agyag. A bejárattól számított 24–30 méterig és a 32–36 méterig a járat nem volt teljesen kitöltve, bontás nélkül is járható volt. Az utolsó vízszintes szakaszon ököl nagyságú porfirít kavicsok találhatók a kitöltésben. Mivel a Bükkben egy-két helytől eltekintve (pl. Kecskelyuk-barlang) kvarckavics nem található, így a barlangok hordalékát más anyagok, jelen esetben a porfirít képezi. A jégkorban működő barlangi patak vízhozama jóval nagyobb volt, mert csak így lehetséges, hogy ekkora kavicsok egészen a forrásjáratig eljutottak.

A barlangbejárattól öt méterre kezdtük a kutatóárok mélyítését, azonban a barlang csakhamar összeszűkült, s így a járatot teljes szélességben mélyítettük. Egy helyen annyira elszűkül, hogy a törmelék teljes eltávolítása után is csak 60 x 70 cm-es szelvényű. A többi részen aránylag kényelmesen járható.

A bejárattól 8 méterre két bükki. kultúrájú cserépedény maradványait találtuk meg.

1961. január 14-én a bejárattól 36 méterre, 35 cm mélyen az agyagban két téli álmát alvó nagy pelét találtunk. Valószínűleg ősszel mehettek be a barlangba, mivel a nyári kutatás után légrés vezetett a barlangba a kérdéses helyig. (A pelék hamarosan felébredtek, az egyik az úton hazafelé megszökött, a másik most is él.) Ezen kívül található a barlangban néhány szúnyog és lepkefaj. Elég nagy számban találhatók baktérium telepek is.

A december végi kutatótáborhoz kaptunk a MKBT-től 300 Forintot, melyből a felszerelést egészítettük ki.

A barlang kutatását az 1961-es évben is folytatjuk.

(Örsi András)

- 4 -

PÁLVÖLGYI BARLANG

Rövid ismertető túravezetők részére.

(Összeállította: Barátosi József)

Mielőtt megyünk a Pálvölgyi-barlangba vessünk egy pillantást a barlang környezetére és egy pillantást a barlang vázlatos térképére, melyet még 1918–19-ben felvett adatai alapján dr. Kadić Ottokár rajzolt meg.

A Pálvölgyi-barlang nem tartozik a nagy barlangok közé. Hossza, minden elágazó járatával együtt is csak megközelíti az 1 km-t. (926 m). Legmélyebb pontja a Hosszú-folyosó kereken 50 méterrel alacsonyabban van mint a barlang bejárata, amelyik egy régi kőfejtőből nyílik. Nem volt természetes kijárata. Bagyura János kőfejtés közben bukkant rá 1904-ben. Az elbeszélések szerint csákányát egy hasadékba ejtette és amikor utána mászott, hogy felhozza találta meg a barlangot. A környező mészkőhegyekben (Mátyás-h. 300 m, Ferenc-h. 265 m, Szemlő-h. 234 m) még három nagyobb és több kisebb barlang van. Ezeknek együttes hossza meghaladja a 6 km-t. Legnagyobb a Mátyáshegyi-barlang, több mint 3 km és legmélyebb szintjét tó vize zárja le, ez a barlang legmélyebb pontja 91 m-el mélyebb a bejáratnál, és 111 m-re van a tengerszint felett. Ferenc-hegyi-barlangot 1933-ban fedezték fel, a Szemlőhegyi-barlangot 1930-ban.

Mi magyarázza meg, hogy ezen az aránylag kis területen ennyi barlangot találunk? Az, hogy ezeket a hegyeket mészkő képezi. Sok millió évvel ezelőtt tenger borította ezt a területet, ebből rakódott le a mészkő. A városból ide vezető Szépvölgyi út mentén mély bevágású vízmosta völgyet látunk, amelynek „V” alakja az ott lerochanó víz felsőszakaszra jellemző munkáját mutatja. Ennek a bevágásnak mentén könnyen kinyomozhatjuk, hogy az idők folyamán milyen kőzetek képződtek aszerint, hogy ezt a vidéket tenger borította vagy szárazföld volt, ami többször is változott. Az egykori tengerek bizonyítékai az akkor élt állatok, növények, kőzet által megőrzött maradványai. A humuszt és az édesvízi mészkövet leszámítva a legfiatalabb kőzetképződmények a Duna szintjéhez közel, ide vezető utunk elején a téglagyár mellett bukkannak felszínre. Ez az úgynevezett „kiscelli” vagy helyesebben „foraminiferás agyag” a geológiai újkor oligocén időszakában, mintegy 30 millió évvel ezelőtt képződött. Foraminiferákon azaz egysejtű állatokon kívül gyakran tartalmaz növényi lenyoma-

tokat, halmaradványokat, cápafogat, stb. Feljebb jutva az agyagnál idősebb márgára bukkannak, amely mohaállatkákat (Bryozoákat) tartalmaz. Eszerint a

geológiai eocén időszakban képződött mintegy 45 millió évvel ezelőtt. Ez képezi a fedőjét a barlangjáratok legnagyobb részét magába foglaló nummulinás mészkőnek, amely ugyancsak az eocén időszakban, de hozzávetőlegesen 5 millió évvel még korábban rakódott le. A kőzetben levő egysejtű lapos korongot képező nummulinák az eltört kőzetben korongokat, vagy vékony csíkokat mutatnak. (Nummulinák azok a kővületek is amelyekről a néphit azt tartotta valamikor, hogy „Szent László pénze” mert az ő szavára változtak át kővé a csata során). A nummulinás mészkő fekéje pedig – amire rátelepült – triász időszakra tartozó csaknem kővületmentes szaruköves mészkő. A mátyáshegyi kőfejtő legészakibb feltárásának aljában jól látható amint rétegeit valamilyen roppant erős jelentő kéregmozgás meghajlította. Ez a kőzet megközelítően 200 millió éve képződött. Közben szárazulat volt a terület.

Mi az oka annak, hogy a legfiatalabb kőzetet láttuk utunk elején? Az, hogy ezek a kőzetrétegek elmozdultak. Alföld felé néző részük a mélybe bukott. A sok mozgás, eltolódás érthetővé teszi, hogy a mészkőben hasadékok, vetődések keletkeztek. A kéreg mozgása ma is tart. A töredezettség ÉÉK–DDNY és ÉNY–DK irányokban okozott hasadékokat és azokat a később bennük feltörő hévforrások mechanikai és oldóhatásával barlangjáratokká szélesítették ki. A Pálvölgyi-cseppköves-barlang tehát tulajdonképpen hasadékbarlang, amely a pliocén időszak végén, a jégkorszak előtt alakulhatott ki, mindössze néhány millió éve legfeljebb. A benne munkát végzett hévforrások ma már a Duna szintjéhez közelebb törnek a felszínre. (Mai gyógyfürdők Budán). Azóta cseppkő is képződik a barlangban, kalcit is, mert a mészkő repedéseiben utat talál magának a víz, old is, épít is!

A Pálvölgyi-barlang vázlatos alaprajzát dr. KADIĆ OTTOKÁR készítette 1918–19. évi felvételei alapján.

Az akkori elnevezések: / A ma használt körséta útja:

1. Bejárati terem / Bejárati terem (1)
2. Lóczy-terem / Lóczy-terem (2)
3. Előcsarnok / Felsőlépcsős folyosó (47)

- 6 -

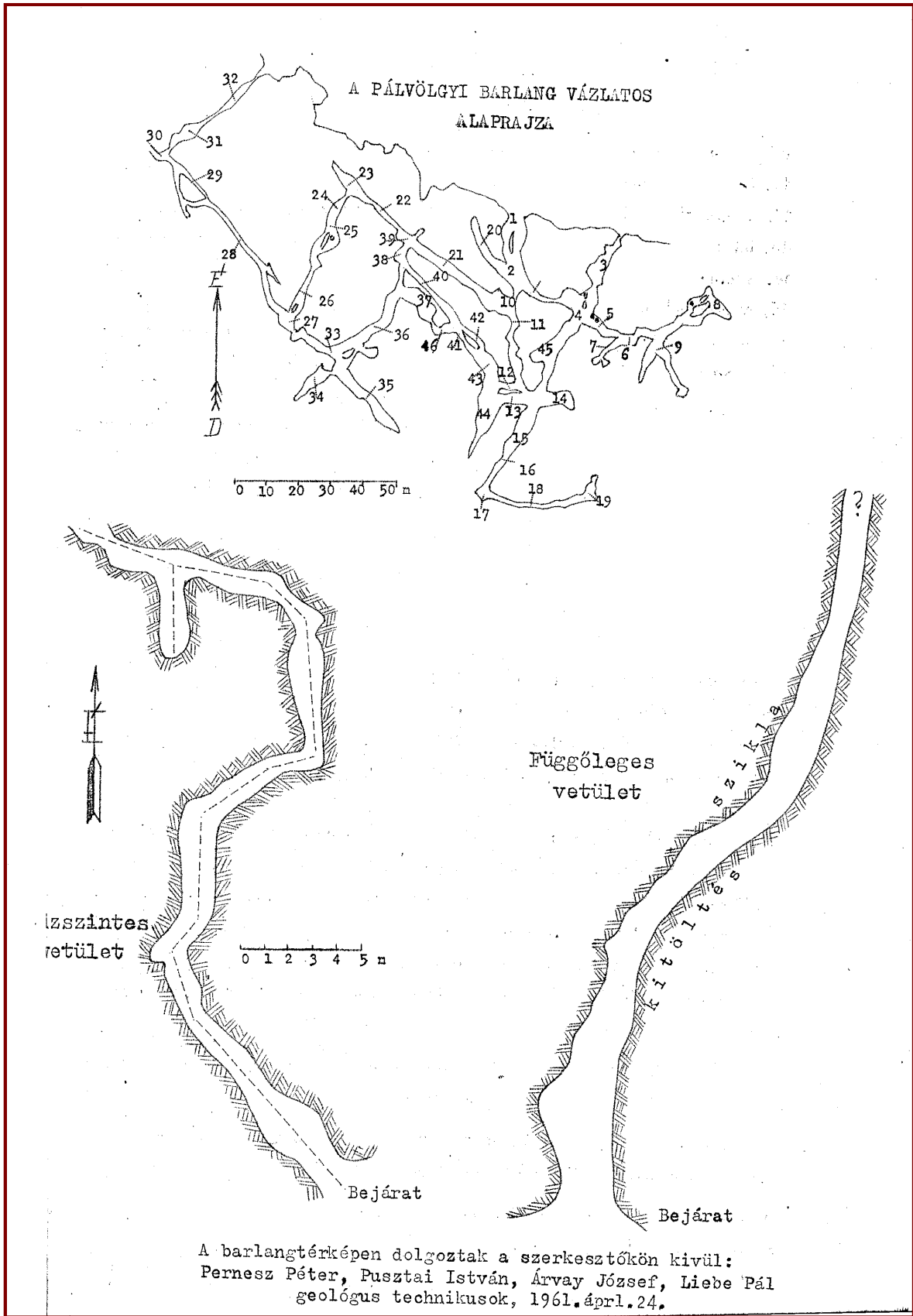
4. Keresztezés / Kereszt-folyosó (4)
5. Alsó lépcsős folyosó / Széles folyosó (45) az Orgonasíppal
6. kettős terem / Hatos elágazás a Kabaréval (14)*
7. kápolna / Mellékfolyosó (12) innen északkeletre látható a Boszorkánykonyha
8. labirint

9. kőhídterem / Színházterem (44) Színpad, Súlygyűjtő, Vészkiárat, Erkély, Süllyesztő a színház részei, és láthatók még: Jánoshegyi-kilátó, előtte Tündérszikla, tovább: Mamutkoponya, Damoklesz-sziklája, lépcső alján a Kismajom és a Tör
10. nagykő-terem
11. összekötő folyosó
12. mellékfolyosó
13. színházi folyosó
14. kabaré
15. sziklaterem
16. hódjárat
17. keskenyterem / Bástya (43)
18. dombos folyosó / Hosszú-folyosó (41)
19. lapos terem / Tyúklétra, előtte „fáraók lépcsője” ez a rész volt a régi Scholtz-próba (40)
20. meredek hasadék
21. Peti-folyosó
22. geológus folyosó / Kornél-kémény (38)**
23. omladékterem / Ince-lógó (39), balkézről a Geológus-folyosó (22)
24. Plökl-terem
25. Jordán-terem / Pesti-folyosó (21) a korróziós üstök itt láthatók a legjobban
26. rádiumterem
27. erkély / Nagykö-terem (10) innen mesterséges átjáró vezet a Lóczy-terembe vissza, közben látható a „hegyből kifolyó lávafolyam” és a „posta láda”.
28. ötösök folyosója
29. körforgalom
30. sarokszög
31. iszapos terem
32. Bekey-folyosó
33. Scholtz-folyosó
34. cseppkőterem
35. pincefolyosó
36. turista-folyosó
37. Bagyura-terem
38. Kornél-kémény
39. Ince-lógó

A hosszabb séta két helyen kinyúlik:

* Állatkert. Sziklaterem (15) Láthatók: Elefántormányok, Vízilófej, Krokodil. Hódjárat (16) elején a Nagy krokodil. Innen vissza kell menni az Állatkerthez.

---

40. Scholtz-próba
41. hosszú folyosó
42. cseppkőfolyosó
43. bástya
44. színház
45. széles folyosó
46. Walter-terem
47. felső lépcsős folyosó

** Meseország. Bagyura-terem (37) vagy átjáró, Turista-folyosó (36) elején a Bárány. Scholtz-teremben (33) a „Hófehérke és a 7 törpe”, a Kínai pagoda, a Szószék és a Bibliai paradicsom Ádámmal, Évával, egy mackóval, két fókával. Erkély (27) utolsó állomás a Tündérforrással. Itt a Hefty-kürtő. Innen vissza kell térni a Meseországhoz.

**ELŐZETES BESZÁMOLÓ BEJELENTÉS A LOKOMOTÍV
TERMÉSZETBARÁT EGYESÜLET VASÚTÉPÍTŐ OSZTÁLYA
BARLANGKUTATÓ CSOPORTJÁNAK A GERECSE-HEGYSÉG
LENGYEL-BARLANGJÁBAN VÉGZETT FELTÁRÓ ÉS KUTATÓ
MUNKÁIRÓL.**

A barlang kutatókörökben is kevésbé ismert. Több néven is említik: szerepel mint Ördöglyuk, Mammutbarlang és mint Gázbarlang is. Nehezen megközelíthető helyen a Gerecse-hegységbeli kőhegy DK-i részén, a fennsík pereméhez közel található. Nehéz megközelítését nemcsak a térképen jelöletlen volta, hanem a körülvevő bozót is okozza. Érdekességét az adja, hogy állítólag a barlang oxigénes légzőkészülék nélkül nem járható be, mivel a barlang egy részét széndioxid tölti ki.

A barlang előterében végzett ásások során korábbiakban állítólag mammut csontokat találtak. Innen a Mammut-barlang név is.

A barlang jelenleg még fel nem mért aránylag kis vízgyűjtő terület alapján lévő pár méteres felszíni horpadásból nyílik.

A bejárat utáni néhány m²-es Váróterem-ből aláhajló falú, alul kiszélesedő 8 méteres akna vezet le.

A barlang a továbbiakban szűk kuszodák és egymást követő kisebb-nagyobb aknák, hasadékok szövevényéből áll. A járatok hossza nem nagy, de szűkek és elég tekervényesek.

Az egyes járatok egymás felett több emeletben helyezkednek el.

Teremnek nevezhető rész csak kettő van a barlangban. A harmadik szinten lévő szép cseppkőkéregződésű Kupola-terem a kisebb, a negyedik szinten lévő Guánó-terem a nagyobb.

A szűk járatok barlangi vörösgyaggal erősen feltöltöttek. Több helyen, így a Csomópont-nál és a Kerülőjárat elején hasadék mentén keletkezett ellipszoid alakú, az örvénylő vizek hatására a pados mészkőben üstszerűen kimaródott falu aven-ek törnek a felszín felé. A második és a harmadik szint között lévő aknák kimondottan gömbüstös kimaródásúak.

A későbbiekben egyre inkább szűk hasadékok sorozatáról beszélhetünk. A Guánó-terem után Patakmederben a legömbölyített mészkőkavicsok mellett már megtalálhatók a kvarckavicsok is.

A hetedik szintig előttünk lejutottak ugyan, de az ott észlelt széndioxid gáz miatt tovább nem tudtak jutni.

Kutatásaink során mi a gázt és a velejáró kízó fejfájást nem tapasztaltuk.

A hetedik szinten túljutva lejutottunk a vörösgyaggal erősen kitöltött nyolcadik szintre. Ezen a szinten öt, agyaggal kitöltött eltömődött járatra bukkantunk, valamint egy omlással elzáródott és a kilencedik szintre mutató aknát találtunk.

A barlang feltöltődése a hatodik sőt hetedik szintig nem számottevő. A nyolcadik szinten erős a feltöltődés és az eltömődés. Ez azt a korábbi feltevésünket támasztja alá, hogy a barlangnak régebben volt másik, vagy esetleg több kijárata is. Az egyik eltömődött járat iránya rámutat a közelben lévő II. sz. beomlott aknára, amit a nyolcadik szint felfedezése előtt már a barlang második bejárati aknájának tartottunk. Ezt a feltevésünket az is igazolni látszik, hogy a nyolcadik szinten jelenik meg az erőteljes agyag eltömődés. Ezen a szinten találtunk az agyagba ágyazva állati csontokat. Ha ezeket a csontokat az áramló víz a jelenlegi bejáraton besodorva hajtotta volna végig a barlangon: 1/ az agyag eltömődés már ott jelentkezne, 2/ a csontok a felismerhetetlenségig megkoptak volna. Egy másik érv ami

---

ezen feltevésünk igaza mellett szól az, hogy a nyolcadik szint agyageltömődéseinek felszínét cca. 2,5 m/m-es palaszerű mészkéreg fedi be. Erre a kéregre a csepegő vizekből apró cseppkötések, kicsiny sztalagmitok képződtek. Abban az esetben, ha az alsó járatok eltömődése a jelenleg ismert bejáraton keresztül történt volna, úgy sem a bekérgeződés, sem pedig az induló cseppkőképződés nem maradhatott és fejlődhetett volna zavartalanul.

A barlangnak a feltételezett és véleményünk szerint egész biztos kilencedik szinten túl is tovább kell folytatódnia. Az alsó, ötödik–nyolcadik szinteken egyre nagyobb számban mutató kvarckavics alapján is ezt kell feltételeznünk.

Az ezen szinteken végzett próbafúrásaink is ezt a feltevésünket látszanak igazolni. A kitöltő agyagban mindenütt megtalálható a legkülönbözőbb talajrétegekben a mészkőkavics mellett a kvarckavics is. A részletes talajvizsgálatok a vett minták alapján most folynak. Azok eddigi eredményei is csak feltevéseinket erősítik meg.

A barlangban a kutatási időszak alatt aktív vízfolyást nem tapasztaltunk. Igaz, a felszínen sem volt ez alatt az idő alatt számottevő csapadék. Így a bejárat vízhözamát sem tudtuk megállapítani.

A felszíni, kisebb nagyobb csapadéktól függetlenül a tavaszi időszakban elég nedves a barlang. A bejárat aknában, és a Guánó-teremben, valamint az innen kivezető patakmederben elég erős mindig a csepegés. Elég gyors a kőzetben a csapadékvíz lefutása is. Megfigyeltük, hogy a Paradicsom kis mésztufatálacskaiból, ahol elég bőséges volt a vízfolyás egy héten belül minden víz eltűnt, mert ez alatt az idő alatt a felszínen nem volt csapadék.

A barlang egész területén állandóan nedvesek a falak és sok helyen van csepegés és vízfolyás a falakon. Ennek megfelelően magas a páratartalom. A bejárat akna alján 100%-os, míg a Guánó-teremben 96%-os páratartalmat mutatott a higrométer.

A barlang szűk összekötőjáratai és emeletes elrendezése miatt kevésbé lélegzik. Légmozgás alig van. De nem ingadozik a hőmérséklet sem. A termográf több napon keresztül már a bejárat teremből nyíló akna alján, de a Guánó-teremben sem mutatott ingadozást. Ugyanúgy nem mutattak ingadozást a barlang többi pontján elhelyezett maximum–minimum hőmérők sem.

Egy megfigyelés azonban eltér ettől: az egyik éjjeli mérés eredményei arra mutatnak, hogy „hidegfolyás” volt a barlangban. Amennyiben ezt későbbi, jobban felkészült, műszeres mérésekkel igazolni tudjuk, úgy a szellőzés módját tisztázni fogjuk és ezzel egyidejűleg valószínűleg a barlangi gáz kérdése is megoldódik. A barlang képződményekben elég szegény. A kupolaterem cseppkőképződéseit a barlang korábbi látogatói vandál módon letördelték. A Csomópont melletti egyik vakkürtő tetején vannak szép bekérgeződések, valamint a Patakmeder fülkéjében szép kalcit kristályok. Szórványosan található a barlangban borsókő képződmények is, amelyek vagy letarolódtak, vagy még nem is fejlődtek ki egészen. A későbbi szintek feltárása fog erre a kérdésre választ adni.

Érdekességek a nyolcadik szinten az agyag palás bekérgeződése és az ott keletkező cseppkő képződmények, valamint a Paradicsom apró mésztufa tálacskái.

A barlangot nagyszámú denevér népesíti be. Az alsó és a nyolcadik szintet is nagy tömegekben lakják. Ez a tény is ellentmond a széndioxid jelenlétének.

A barlangban a kutatásokat tovább folytatjuk. Mivel sok tisztázatlan kérdés áll előttünk és a kutatás zavartalansága is így kívánja, a barlangot lezártuk. Mivel turisztikai szempontból nincs jelentősége, a barlangot a későbbiekben is csak a kutatócsoportok részére fogjuk megnyitni.

(Bathó Norbert)

LEVELESLÁDA

(A Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága tájékoztat)

Az angol barlangkutatók – a Cave Research Group of Great Britain – levélben fordultak társulatunkhoz. Kívánságuk, hogy a továbbiakban közvetlenül nálunk az országos viszonylatban legátfogóbb szervezettel folytassanak egyes csoportok helyett publikációcserét, mert így látják leginkább biztosítva ennek az anyagnak a hozzáférhetőségét minden kutató számára. Tájékoztatót küldtek kiadványaikról, melyekből minden tagjuk kap. Minden publikációt kellő mennyiségű anyag összegyűlése után adnak ki,

---

tehát a megjelenés nem időhöz kötött. Öt fajtájú kiadványuk van: a rövid cikkeket, híreket 6–20 oldalon közlik, konferenciák, ankétok anyagát, egyéb közlésre szánt anyagot közleményformában, a nagyobb monográfiászerű tudományos munkákat sorozatformában, az egyéb speleológiai vonatkozású riportokat, jelentéseket stb. rendkívüli közleményben publikálják; a barlangbiológiai tárgyú anyagokat az előbbiektől függetlenül, külön teszik közzé.

Ismertetőt küldtek szervezetükről. Tagjai tiszteletbeli, rendes, ifjúsági tagok és barlangkutató csoportok, klubok, múzeumok stb. lehetnek. Érdekes például, hogy a kezdőknek nyújtott tanácsadásokon túlmenően semmiféle gyakorlati akciót, túrát nem szerveznek. A társulatuk csupán lehetőséget biztosít erre. A társulat szervezőereje főleg tudományos konferenciák, beszámolók megszervezésére, tudományos továbbképzésre, tudományos anyag, könyvtár gyűjtésére irányul. Reméljük, hogy angol kollégáinkkal is jó kapcsolatokat fogunk tudni kiépíteni.

(Csekő Árpád)

A NÖVEKVŐ JÓSVAFŐI IDEGENFORGALOM megkívánja, hogy a jósvafői barlangszakaszon is kialakítsuk a körforgalmat. Egyrészt emiatt, másrészt az ideai esztendőben kiépítésre kerülő új jósvafői barlang-világítási berendezés szempontjai miatt is szükségessé vált egy új barlang-bejárat létesítése. Az új bejáratot eredetileg a Meseországnál terveztük. A bejárat helyét az első ízben 1953-ban a Békebarlangnál kikísérletezett geofizikai magnetométeres eljárással akartuk kitűzni. A mérés során azonban kitűnt, hogy a Meseország felett 100 métert meghaladó vastagságú sziklatömeg húzódik. Ezért úgy döntöttünk, hogy inkább a vöröstői kijáratot újítjuk fel és a villanyvilágítást az Óriások termétől odáig meghosszabbítjuk. A jósvafői középtúrák a munkálatok befejezése után itt fognak a felszínre lépni. E munkák fedezetére az IBUSZ négy millió forintot biztosított.

(dr. Jakucs László)

BARLANGKUTATÓK ALAPFOKÚ TANFOLYAMA

Április 16-án, vasárnap lezajlott alapfokú tanfolyamunk gyakorlótúrája a Mátyáshegyi-barlangban kapcsolódott az eltűntek utáni kutatáshoz.

Két fiú eltűnt.

Április 10-én két 17 éves fiú eltűnt. Társulatunknak ugyan nem voltak tagjai, mégis lehetségesnek látszott, hogy barlangba mentek. Ezért április 11-től 8 napon át mintegy 150 budapesti barlangkutató, pihenőidejét feláldozva, éjjel-nappali váltásban a leggondosabban átkutatta az eltűntek végett valamennyi budapesti és pestkörnyéki barlangot. A kutatás eredményeképp megállapítást nyert, hogy a két fiú nem barlangban tűnt el. Ettől függetlenül, elismerés és megbecsülés illeti derék kutatótársainkat, akik fáradságot nem kímélve, napokon és éjszakákon át, pihenőidejüket feláldozva siettek az eltűntek felkutatására.

Kérjük a csoportok vezetőit, közöljék írásban a Társulati titkárságával azok névsorát, akik kutatócsoportjukból ezen munkában részt vettek; tüntessék fel, hogy ki melyik napon vagy napokon és mely barlang, illetve barlangok átkutatásában vett részt.

(Dénes Gy.)

AZ AGGTELEKI BÁBALYUK VÍZNYELŐ feltárásáról a Tájékoztató márciusi számában megjelent hírrel kapcsolatban meg kell említeni, hogy a feltérési munkálatokhoz a VITUKI nemcsak anyagi segítséget, hanem szakmai irányítást is adott, az eddigi eredmények pedig idáig még nem cáfolták meg a tavalyi festési kísérletek alapján feltételezhető nagyobb barlangrendszer létezését. A feltérési munkálatok jelenleg anyagi fedezet híján szünetelnek, de kívánatos lenne mielőbbi folytatásuk, mielőtt a tervbe vett szennyvízbevezetéssel egy fontos barlangtani kérdés megoldását lehetetlenné teszik.

(R.D.)

A VÖRÖS METEOR BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLY ez évi „felszabadulási műszak”-ja keretében dr. Dénes György, Frojimovics Gábor, Frojimovics Péter, Czeiner Attila és Krassói Attila 1961. április 2-án 2 kg fluoreszcinnel megfestették a Telekes-völgy víznyelőjében eltűnő patak vizét. A számításba jöhető források figyelését a rudabányai barlangkutató csoport vállalta.

A Vörös Meteor kutatói ez alkalommal ismét bejárták az általuk 1958-ban feltárt Telekesvölgyi-zsombolyt (Csengőskutat) és annak 1958–59-ben készített térképvázlatát ellenőrizték és helyesbítették.

Április 4-én bejárták és felmérték az elmúlt évben általuk feltárt Imolai-viznyelőbarlangot.

Utána a Baradlában, a Domicá-ág irányában áthatoltak a magas vízállás miatt ezúttal teljesen zárt szifonokon és felkeresték a világ egyetlen földalatti országhatárkövét.

Április 6–9-ig az Alsóhegyen dolgoztak a Vörös Meteor barlangkutatói. Fenntartómunkát végeztek a szögligeti Csörgő árvízi forrasszájánál létesített munkahelyen. – A Vecsem-forrásnál eltávolították az árvízi forrasszájából a legutóbbi robbantás után leomlott sziklákat. – Bejárások során térképen rögzítették az Alsóhegy 17 víznyelőjét, amelyeket az elmúlt évek expedíciói során derítettek fel a Vörös Meteor barlangkutatói. A két legnagyobb víznyelőnél munkahelyet létesítettek, ezek további feltárását az ez évi nyári expedíció keretében folytatják.

A Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztály egy másik munkabrigádja a „felszabadulási műszak” során a Gerecse-hegységben felkutatta a Tekehegyi-zsombolyt.

(Dr. Dénes György)

MISKOLC

Barátosi József ügyvezető társelnök és dr. Dénes György titkár f. évi április hó 23-án találkoztak a Társulat miskolci tagjaival. A miskolciakat személy szerint hívták meg erre a beszélgetésre. A találkozást az a jegyzőkönyv tette szükségessé, amelyikről már korábban beszámoltunk, amelyik szerint a miskolciak közös vezetéséről az eddigi vezetők lemondtak.

A 12 órától 15 óráig tartó meleg hangú, barátságos megbeszélés eredményeként abban állapodtak meg az egybegyűltek, hogy a továbbiakban a miskolci tagtársaink egy része egyéni tagként fog a társulat munkájába bekapcsolódni, mások kisebb kutatócsoportokba tömörülnek majd kutatómunkájuk megkönnyítésére. Ilyen, mint már közöltük, a Hermann Ottó barlangkutató csoport is.

A kutatómunkát végzők a jövőben közvetlenül fordulnak a Társulathoz kívánsággal, jelentéseikkel, terveikkel, mint azt Veszprém, Pécs, Eger, Esztergom, Rudabánya, Dorog, Szentes és a Budapesten működő csoportok is teszik. A legtöbb helyen egyéni tagjaink is vannak, a Tájékoztatót is azért küldjük az egyéneknek és nem a csoportoknak.

(Szerkesztőség)

KÖNYVTÁRI HÍREK

Könyvtárunk leltározása, újrarendezése és beszámozása most folyik. Amíg ez a munka befejeződik csak különlegesen indokolt esetben adunk ki könyveket. Ezúton kérünk fel mindenkit akinél könyv, folyóirat vagy különnyomat van kint, adja le szerdai napon könyvtárosunknak vagy adminisztrátorunknak.

Gyarapodás

Dr. Jakucs Lászlótól kaptuk az alábbi műveket:

- Archives de zoologie expérimentale et générale; Tomes 68 Fascicule 2 p. 293–608 – Paris 1929.
- Die Höhle; Heft 4 10 J. – Wien 1959
- László Jakucs: Nuovi metodi di studio e risultati delle ricerche nelle grotte d'Ungheria; Különnyomat: Rassegna Speleologica Italiana XII. Fascicolo I – Como 1960
- dr. László Jakucs: Les grottes géantes de la Hongrie. Sokszorosított kézirat
- F. Tamás: Pomembni uspehi madžarske speleologije; Különnyomat; Nase jame I/1959
- F. Tamás: Nové vyzkumy madarskych jeskyn; Különnyomat; Ceskoslovensky Kras 12, 1959
- dr. Jakucs László: Az Aggteleki-barlangok genetikája a komplex forrásvizsgálatok tükrében. Különnyomat; Karszt és Barlangkutatás I/1959 Bp. 1960.
- dr. Jakucs László: Mészköhegységek születése; Munkásakadémia előadásvázlat Építőipari Sorozat 3 – Bp. 1960.

Hazslinszky Tamástól beérkezett:

Dr. Gebhardt Antal és Dr. Oppe Sándor: Abaligeti barlang.

Az értékes ajándékokért ezúton mondunk köszönetet.

SZERKESZTŐSÉGI KÖZLEMÉNY

Évkönyvünk II. kötetének szerkesztési munkája befejeződött és megkezdjük a III. kötet szerkesztését. Kérjük ezért mindazokat, akik publikálni szándékoznak, hogy tervezett dolgozatuk címét, terjedelmét és rövid témavázlatát folyó évi VII. 1-ig közöljék írásban dr. Bertalan Károly szerkesztővel (Budapest, XIV., Vorosilov út 14.) és tanulmányozzák át Évkönyvünk I. kötetének 3. borítólapján „Munkatársainkhoz” címen közölt szerzői tudnivalókat.

Nyomatékosan felhívjuk a szerzők figyelmét, hogy a III. kötet összeállításánál csak a szerkesztőségi kívánalmaknak megfelelő módon kiállított és összes mellékleteivel (táblázatok, irodalomjegyzék, fényképek, rajzok, ábraleírások, kivonatok stb.) együtt határidőre beadott dolgozatokat vehetjük figyelembe. Kéziratbeadási határidő előreláthatólag szeptember végén lesz.

Már most kérjük a IV. kötetbe szánt összefoglaló jellegű munkák megtervezését és bejelentését is. Ebben a jubiláris kötetben ugyanis a magyar karszt- és barlangkutató felszabadulás utáni eredményeit szándékozunk tudományáganként (karsztmorfológia, karszthidrológia, barlangi meteorológia, barlangbiológia, paleontológia, archeológia, feltáró kutatások, stb.) összefoglalni.

Az Évkönyv Szerkesztősége.

HÍREK (Lapzárta után)

A Veszprém megyei Természetbarát Szövetség barlangkutatói népszerűsítő jelvénytörvényező túrát szervez a Kabhegyre f. évi június hó 11-én, vasárnap. A túrával kapcsolatban a Veszprémi Barlangkutató Csoport bemutatja az 1960-ban feltárt Bujólik víznyelőbarlangot és a jelenleg bontás alatt álló munkahelyeket.

Amit vállaltunk, teljesítettük. Az MKBT és MKBB tagjai a hazafias Népfőrdő budapesti I. kerületi Bizottságával karöltve ez év május 1-re vállalta, hogy a Vár (I. Szentháromság u. 2.) Budapesti Történeti Múzeum pincéjében újra berendezi a háború előtt ott működött barlangtani múzeumot.

Sokak segítő munkájával sikerült a magunk elé tűzött határidőre elkészülnünk. Április 30-án, vasárnap 15 órakor átadtuk a látogatásra berendezett két

helyiséget a múzeum igazgatójának, aki azt szeretettel fogadta. Legtöbbet a Műszaki Egyetem barlangkutatócsoportjának tagjai dolgoztak, de kivették a munkából részüket a Kinizsi, a Petőfi Sándor gimnázium, a Szabó József geológiai technikum és a Vörös Meteor barlangkutató csoportjának tagjai és még sokan mások. Köszönet jár munkájukért éppen úgy mint a dorogi Kadió Ottokár bgkcs csoport tagjainak, akik a legtöbb anyagot küldték, mint csoport, a kiállításához. Az Áll. Földtani Intézet, a VITUKI, a Nemzeti Múzeum, a Baradla barlang igazgatósága, csoportok és magánosok adományozásából, vagy kölcsönzéséből, a Fővárosi Tanács anyagi támogatásából született meg a „barlangtani múzeum” amit a nyilvánosságnak május 7-én nyitottak meg.

AZ MKBT és MKBB összehangolt eseménynaptárra a nyári táborok kezdetéig:

május 14-én klubnap a Lenin-teremben.

16-án a Karsztmorfológiai szakosztály ülést tart 18 órai kezdettel az Állatrendszertani Intézetben (Bp. VIII. Puskin u. 3.) Előadók: Markó László: A barlangi légáramlás szerepe a barlangok képződésénél és dr. Leél-Őssy Sándor: Csehszlovákia karsztjai és barlangjai.

május 30-án 18 órakor a MKBB valamennyi Szakbizottság összes tagjaival munkatervi megbeszélést tart. A munkatervet ismerteti dr. Kretzói Miklós társelnökünk. Ezúton is kérjük a Társulat és a bizottság valamennyi szakbizottságában dolgozó tagtársunkat, és a vezetőség tagjait, hogy a megbeszéléseken jelenjenek meg. A megbeszélést az MTESZ székházában (Bp. Szabadság tér 17.) tartjuk

június 7. és 21-én klubnap a Lenin teremben.

Az Oktatás és Propagandaügyi Szakbizottság jól sikerült továbbképző előadással zárta IV. hó 27-én az 1960/61 oktatási év előadásait. Leél-Őssy Sándor barlangkutató pedagógiájáról szóló vezetőképző előadását sok hozzászólás követte. (Az eredményekről a következő számban.) Megjelentek: Kinizsi ÉM, Pestmegyei Természetbarát E., Spartacus, Vasas–Elektromos, Vörös Meteor bgkcs-ok, a Közért, a Móricz Zsigmond g., a Petőfi Sándor g., a Szabó József geol. techn. bgkcs.-jai, vidékről Dorog, Eger, Pécs, Szentes, Veszprém bgkcs.-jai jöttek el.